

УДК 37.013.42:316.624-057.874

DOI <https://doi.org/10.32782/2707-0409.2024.2.2>

Набока О. Г.

доктор педагогічних наук, професор,
перший проректор
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
e-mail: olganaboka911@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-4635-0009

Панасенко Е. А.

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри практичної психології
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
e-mail: ellinapanasenko@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-6787-0129

Пліско Є. Ю.

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри соціальної роботи
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
e-mail: pliskoej@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-6814-4666

Співак Л. А.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри технологій спеціальної та інклюзивної освіти
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
e-mail: spivakddpu7@gmail.com
ORCID: 0000-0003-0642-3330

Співак Я. О.

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
e-mail: yaroslavspivak777@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-6263-535X

Чайченко С. О.

доктор фізико-математичних наук, професор
проректор з науково-педагогічної роботи
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
e-mail: s.chaichenko@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2724-8749

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З ПРОБЛЕМНОЮ ПОВЕДІНКОЮ

У статті проаналізовано теоретичні концепції психолого-педагогічного супроводу дітей з проблемною поведінкою. Основна мета дослідження полягає в аналізі ефективних стратегій і методів супроводу для поліпшення адаптації та навчальних результатів цієї категорії учнів. Розглянуто ключові аспекти психологічної підтримки, включаючи індивідуальний та груповий підхід до учнів з різними формами проблемної поведінки (девіантна поведінка, агресія, прояви булінгу, конфліктність, порушення моральних норм, дитяча злочинність та ін.). Обґрунтовано технології психолого-педагогічного супроводу (консультації, модерація, правовий захист, соціальний менеджмент, педагогічна допомога, соціальна адаптація) та його поетапність організації. Методами реалізації психолого-педагогічного супроводу учнів з проблемною поведінкою визначено: лекції; тематичні бесіди; дискусії; інтерв'ю; консультації; психолого-педагогічні тренінги; стимулювання поведінки; ігротерапію; арттерапію; психогімнастику; вікторини. Видами соціальної допомоги або психолого-педагогічних послуг, що надаються під час супроводу встановлено: діагностику психоемоціонального стану дитини; корекційно-розвивальну діяльність (профілактика негативних явищ, соціальна та психологічна адаптація, соціально-педагогічна реабілітація); правозахисну та інформаційно-консультативну роботу; комплексне медичне обстеження, а також лікування (за необхідністю).

В якості прикладу, наведена програма психолого-педагогічної роботи із неповнолітніми. Зазначено, що організація корекційних заходів має комплексний, мультидисциплінарний характер. А їх зміст повинен містити інформаційний, комунікативний та рефлексивний компоненти. Основний же спосіб впливу на поведінку дітей залишається однаковим й полягає у застосуванні комплексу соціально-педагогічних методів, прийомів та технік.

Ключові слова: проблемна поведінка, психолого-педагогічний супровід, учні, діагностика, корекція, психологічна підтримка.

Постановка проблеми. Сучасна освітня ідеологія України пройшла значні зміни у зв'язку з ратифікацією Конвенції ООН про права дитини. Це спричинило необхідність перегляду освітніх технологій, соціально-педагогічної роботи із різними категоріями дітей та підлітків. Основними ідеями цієї перебудови є гуманізація системи виховання та превентивних заходів для попередження різних вад у розвитку особистості дитини. Одразу постає потреба у вдосконаленні шляхів адаптації дітей до умов сучасного соціуму та методів їх супроводу. Особливо це стосується учнів з проявами різних форм девіацій (агресія, прояви булінгу, конфліктність, порушення моральних норм, дитяча злочинність та ін.). У цьому контексті важливим є переосмислення освітньо-виховного процесу у загальноосвітніх школах. Пріоритетним завданням стає вдосконалення соціально-педагогічної роботи, а також розвиток психолого-педагогічного супроводу учнів з проблемною поведінкою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним підґрунтям для узагальнення сучасної моделі психолого-педагогічного супроводу учнів з проблемною поведінкою стали наукові праці вітчизняних психологів, педагогів, соціальних працівників періоду незалежності України (починаючи з 1991 р. й до тепер), які присвячували свої дослідження різним аспектам протидії девіантної поведінки неповнолітніх. Так, проблематика сучасного стану та напрямів соціальної роботи, розробка нової системи виховання з важковиховуваними дітьми були широко репрезентовані такими науковцями, як О. Бандурка, О. Безпалько, Ю. Беляєв, О. Котляревська, В. Кузьменко, Ю. Луценко, В. Лютий, В. Моргун, А. Оріян, Т. Павленко, К. Седих, В. Трубников, А. Яровий [1–5; 9–11] та ін.

Сучасні вчені присвячують свої праці обґрунтуванню психолого-педагогічного супроводу дітей із проблемною поведінкою як окремої педагогічної системи побудованої за гуманістичними принципами (О. Бандурка, О. Безпалько, В. Моргун, К. Седих, В. Трубников, А. Яровий). Проводять дослідження напрямів, змісту та технологій педагогічної роботи з важковиховуваними (Ю. Беляєв, І. Бех, В. Кузьменко). Займаються побудовою модерної та ефективної системи протидії й запобігання різним вадам у вихованні дітей (В. Білецька, О. Котляревська, А. Оріян, Т. Павленко).

Мета статті. Розкрити основні ідеї та напрями психолого-педагогічного супроводу дітей з проблемною поведінкою.

Результати дослідження. Реалізація психолого-педагогічного супроводу дітей з проблемною поведінкою має правове підґрунтя. Законодавчою і методологічною базою організації такої роботи в Україні складають наступні нормативно-правові акти: Конвенція ООН про права дитини (1989 р.); Концепція національного виховання (1994 р.); Постанова «Про вдосконалення керівництва виховною роботою в закладах Міністерства освіти України» (1994 р.); Концепція виховання у національній системі освіти (1996 р.); Національна програма «Діти України» (1996 р.); Закон України «Про охорону дитинства» (2001 р.); Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» (2001 р.); Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні (2005 р.); сучасні концепції шкільного виховання та досвід вітчизняних і зарубіжних педагогів.

Розуміння визначення «психолого-педагогічний супровід дітей з проблемною поведінкою» ми інтерпретуємо як складну систему надання дитині чи її сім'ї комплексу правових, психологічних, соціально-педагогічних, соціально-економічних та інформаційних послуг соціальним працівником чи мультидисциплінарною командою (психологами, педагогами, юристами, медичними працівниками та ін.). Як і будь-яка система, вона має свою структуру – співвідношення і взаємозв'язок елементів. А саме: повинна бути найбільш ефективною серед усіх можливих; узгоджуватися із дитиною, членами її родини; реалізуватися через партнерські відносини; орієнтуватися на конкретну проблему; об'єднувати форми індивідуальної й групової роботи; бути спрямована на використання інновацій соціального виховання задля позитивної ресоціалізації та подальшої соціалізації молоді із вадами у вихованні [1, с. 41; 6, с. 68; 8, с. 38].

Технологія психолого-педагогічного супроводу має диференційований у використанні соціально-педагогічних ресурсів підхід. Містить: психолого-педагогічну діагностику особистості дитини; консультації різного напрямку (соціальні, правові, економічні тощо); модерацію (посередництво); правовий захист (відстоювання конституційних прав дитини); соціальний менеджмент (сприяння розкриттю соціального потенціалу); педагогічну допомогу (навчання соціальним навичкам, supervisory функція соціального працівника); психолого-педагогічну та соціальну реабілітацію (відновлення особистості дитини, корекція поведінки) [8, с. 43].

Організація корекційних заходів психолого-педагогічного супроводу здійснюється на міждисциплінарному рівні. Підлітка, який має тяжкі вади у вихованні (девіантна, делінквентна поведінка, порушення правопорядку, скоєння злочинів тощо), направляють до Центру допомоги молоді (Молодіжного центру, ЦССДМ або будь-якої іншої організації, установи, яка реалізує молодіжну політику) з метою корекції його поведінки [11, с. 192].

На рис. 1 наведено план дій фахівців соціально-педагогічних установ, що забезпечує їх ефективну роботу [7, с. 42–43].

Рис. 1. Координація дій фахівців щодо психолого-педагогічної роботи із неповнолітнім, який має тяжкі вади у вихованні

Сам процес психолого-педагогічного супроводу дітей з проблемною поведінкою реалізується в п'ять етапів.

Етап 1. Оцінка ситуації. Аналіз соціальних відносин сім'ї, шкільного колективу, найближчих друзів дитини. Аналіз причин формування девіацій дитини.

Етап 2. Формування програми супроводу. Розробка плану психолого-педагогічної допомоги дитині (План супроводу може змінюватись під час реалізації).

Етап 3. Реалізація програми. Тривалість програми визначається успіхами дитини щодо корекції поведінки.

Етап 4. Контроль за процесом (моніторинг). Корекція програми супроводу та його оцінка.

Етап 5. Оцінка проведеної роботи, аналіз якості супроводу [8, с. 42–43].

Програми корекції поведінки дітей, у межах яких здійснюється соціально-педагогічний супровід розробляються Центрами соціальної адаптації та ЦСССДМ, за рідким випадком шкільним психологом або соціальним працівником. Зазвичай, вони містять такі компоненти: *інформаційний* – поєднує когнітивний, ціннісний, розвивальний складники; формує досвід пізнавальної діяльності, під час якої засвоюються знання про проблему; *комунікативний* – надає досвід спілкування; *рефлексивний* – розвиває навички самопізнання, самовдосконалення; формує систему особистісних цінностей [11, с. 192].

У рамках такої програми надаються наступні види соціальної допомоги або послуг: діагностика психоемоційного стану дитини, корекційно-розвивальна робота (профілактика негативних явищ, соціальна та психологічна адаптація, соціально-педагогічна реабілітація), правозахисна, інформаційно-консультативна робота, комплексне медичне обстеження та лікування (за необхідністю).

До форм і методів психолого-педагогічного супроводу ми відносимо: психолого-педагогічні тренінги, стимулювання поведінки, ігротерапію, психогімнастику, арттерапію, менеджмент індивідуального випадку, а також, тематичні бесіди, інтерв'ю, лекції, дискусії, консультації, вікторини.

Будь-яка програма психолого-педагогічного супроводу неповнолітнього з проблемною поведінкою має за мету відновлення морально-духовного складника особистості дитини, емоційного інтелекту, набутті вольової сфери підлітка в дотриманні правових норм суспільства. Приклад такої програми наведено в таблиці 1 [9, с. 12].

Представлена в якості прикладу програма розрахована на взаємодію практичного психолога та соціального працівника з неповнолітнім, який має прояви девіантної поведінки чи будь-які інші відхилення від соціальної норми (агресивна поведінка, делінквентна поведінка, випадки прояву булінгу до оточуючих та ін.). Під час її реалізації (або будь-якої іншої аналогічної за змістом програми психолого-педагогічного супроводу) необхідно враховувати індивідуальні особливості кожного підлітка, його емоційний стан, результати діагностики, причини та умови прояву проблемної поведінки. Тому під час застосування кожна програма повинна вирішувати завдання індивідуального психолого-педагогічного випадку.

Наголошуємо на тому, що основний спосіб впливу на поведінку дітей залишається однаковим й полягає у застосуванні комплексу соціально-педагогічних методів, прийомів та технік. Ці методи включають тренінгові вправи з практичної психології, спрямовані на взаємодію між учасниками та рівноправне спілкування і розвиток самостійного мислення у неповнолітніх. Головним критерієм успішності таких програм є здатність підлітків самостійно визначати соціально прийнятні норми й прагнути до них. Роль педагога полягає у створенні ситуацій, де учасники вчаться робити висновки та закріплювати прийоми поведінки, які відповідають встановленим суспільством правилам. Програма спрямована на навчання соціальних навичок через ігрові та ситуативні методи. Вона сприяє активному обговоренню, осмисленню та індивідуальному сприйняттю інформації кожним учасником. Основна ідея полягає в досягненні позитивних наслідків у поведінці, інтелектуальному та моральному зростанні учасників програми.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В практиці організації психолого-педагогічного супроводу дітей із проблемною поведінкою домінантним атрибутом є залучення суспільних інституцій та громадських організацій.

Таблиця 1

Програма психолого-педагогічної роботи із неповнолітнім з проблемною поведінкою

Етап	Мета	Тематика тренінгів, вправи	Кількість годин
I етап – діагностико-орієнтований	Створення емоційного зв'язку, попередня персональна діагностика підлітків, формування інтересу у підлітків до власного самопізнання і внутрішнього світу.	Знайомство	4 години
		Прогноз погоди	
		Перемогти своїх «драконів»	
		Образ «Я»	
II етап – аналітичний	Створення сприятливого психологічного середовища серед учасників групи, розвиток усвідомлення власних та чужих емоцій, вміння управляти своїм емоційним станом.	Королівство емоцій	4 години
		Наші страхи	
		Таблиця гніву	
		Веселка почуттів	
III етап – формуючий	Розвиток вміння аналізувати кризові ситуації та визначати ключові критерії для здобуття навичок у прийнятті рішень, усвідомлення наслідків своєї поведінки, підвищення рівня рефлексії та навичок конструктивного вирішення конфліктів	Джерело почуттів	7 години
		Закони гармонії	
		Свинець і золото	
		Вихід є завжди	
		Домовся з іншим	
		Ми відправляємось у подорож	
		Умови ефективної взаємодії	
IV етап – закріплюючий	Закріплення вмінь ефективного емоційного реагування, вести конструктивні розмови та проявляти конструктивну поведінку в ситуаціях, що мають емоційне значення в житті	П'ять правил успішності	2 години
		Стіна досягнень і побажань	

Їхня основна діяльність полягає в установленні психологічних характеристик неповнолітнього, покращенні соціальних умов його адаптації до умов здорового соціуму, наданні консультацій (соціальної, правової, економічної, будь-якої), організації соціально-педагогічного відновлення, реабілітації та адаптації.

Основні напрямки такого супроводу включають індивідуалізацію підходу до кожного учня та врахування його особливостей. У рамках реалізації психолого-педагогічної допомоги неповнолітнім проводиться діагностика психоемоціонального стану дитини, здійснюється корекційно-розвивальна робота, яка містить профілактику негативних явищ, соціально-педагогічну реабілітацію, адаптацію. Проводиться інформаційно-консультативна та правозахисна робота. Серед методів психолого-педагогічної роботи має місце ігро- та арттерапія, тренінги, бесіди, лекції, тематичні дискусії. Ефективність психолого-педагогічного супроводу залежить саме від підбору методів та засобів роботи із неповнолітніми, комплексного підходу до аналізу і розуміння причин проблемної поведінки дитини.

Список використаних джерел і літератури

1. Бандурка О. М., Трубников В. М., Яровий А. О. Проблеми соціальної адаптації неповнолітніх, звільнених з виховно-трудова колоній. Харків: НУВС. 2003. 260 с.
2. Безпалько О. В., Лютий В. П. Теоретико-методичні засади здійснення комплексної соціальної профілактики негативних явищ серед вихованців колоній для неповнолітніх. *Активні методи просвітницької діяльності у профілактиці ВІЛ/СНІДу та ризикової поведінки*: посібник для спеціалістів приймальників-розподільників, притулків для неповнолітніх та виховних колоній / за заг. ред.: Р. Х. Вайноли, Т. Л. Лях. Київ: ТОВ «ДКБ «РОТЕКС», 2007. С. 13–26.
3. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 134 с.
4. Беляєв Ю. І., Кузьменко В. В. Важковиховуваність – явище соціально-педагогічне. *Педагогічні науки*: збірник наукових праць. Херсон: ХДПУ; Айлант, 1998. Вип. 1. С. 16–19.
5. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання: навчально-методичний посібник. Київ: ІСДО, 1998. 204 с.
6. Вокабуляр соціального педагога / упорядкування Л. Письмак. Київ: «Вид. група «Шкільний світ»», 2016. 104 с.
7. Інновації в роботі з ресоціалізації неповнолітніх, засуджених до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі: методичні матеріали / за заг. ред. В. П. Лютого. Київ: Державна соціальна служба для сім'ї, дітей та молоді, 2005. 104 с.
8. Методичні рекомендації для працівників центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді щодо роботи з молоддю, яка звільнилася з місць позбавлення волі: методичні рекомендації / за ред. О. І. Пилипенка. Київ: Держсоцслужба, 2006. 112 с.
9. Програма психологічної корекційної роботи з підлітками з девіантною поведінкою та їх батьками/ Укладачі: Павленко Т. М., Котляревська О. О., Оріян А. О. Всеукраїнський конкурс авторських програм практичних психологів і соціальних педагогів «Нові технології у новій школі». 2021. 83 с.
10. Психолого-педагогічна робота з дітьми, схильними до прояву девіантної, делінквентної поведінки (з досвіду роботи спеціалістів психологічної служби системи освіти України). Авт. кол.: О. П. Абухажар, Н. М. Акімова, В. В. Білецька та ін.; упор.: В. Г. Панок, Ю. А. Луценко. К.: Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи. 2014. 1 електрон. опт. диск (CL-ROM); 12 см.

11. Седих К. В., Моргун В. Ф. Делінквентний підліток: навчальний посібник з психопрофілактики, діагностики та корекції протиправної поведінки підлітків для студентів психологічних, педагогічних, соціальних, юридичних спеціальностей та інтернів-психологів: 2-е вид., доповнене. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2015. 272 с.

References

1. Bandurka, O.M., Trubnykov, V.M., & Jarovyj, A.O. (2003). *Problemy socialjnoji adaptaciji nepovnlitnikh, zviljnenykh z vykhovno-trudovykh kolonij* [Problems of social adaptation of minors released from educational and labor colonies]. Kharkiv: NUVS. 260 s. [in Ukrainian].
2. Bezpajko, O.V., & Ljutyj, V.P. (2007). Teoretyko-metodychni zasady zdijsnennja kompleksnoji socialjnoji profilaktyky neghatyvnykh javyshh sered vykhovanciv kolonij dlja nepovnlitnikh [Theoretical and methodological principles of comprehensive social prevention of negative phenomena among inmates of juvenile colonies]. *Aktyvni metody prosvitnycjkoji dijajnosti u profilaktyci VIL/SNIDu ta ryzykovoji povedinky: posibnyk dlja specialistiv pryjmaljnykiv-rozpodiljnykiv, prytkiv dlja nepovnlitnikh ta vykhovnykh kolonij / za zagh. red.: R. Kh. Vajnoły, T. L. Ljakh.* Kyjiv: TOV «DKB «ROTEKS»». S. 13–26 [in Ukrainian].
3. Bezpajko, O.V. (2003). *Socialjna pedaghoghika v skhemakh i tablycjakh: navchaljnyj posibnyk* [Social pedagogy in diagrams and tables: a study guide]. Kyjiv: Centr navchaljnoji literatury. 134 s. [in Ukrainian].
4. Beljajev, Ju.I., & Kuzjmenko, V.V. (1998). Vazhkovykhovuvanistj – javyshhe socialjno-pedaghoghichne [Difficulty learning is a socio-pedagogical phenomenon]. *Pedaghoghichni nauky: zbirnyk naukovykh pracj.* Kherson: KhDPU; Ajlant. Vyp. 1. S. 16–19 [in Ukrainian].
5. Bekh, I.D. (1998). *Osobystisno zorientovane vykhovannja: navchaljno-metodychnyj posibnyk* [Personally oriented education: educational and methodological manual]. K.: ISDO. 204 s. [in Ukrainian].
6. Pysjmak, L. (Eds.) (2016). *Vokabuljar socialjnogho pedaghogha* [Vocabulary of a social teacher]. Kyjiv: «Vyd. ghrupa «Shkiljnyj svit»», #1(63). 104 s. [in Ukrainian].
7. Ljutogho, V. (Eds.) (2005). *Innovaciji v roboti z resocializaciji nepovnlitnikh, zasudzhenykh do pokaranj, ne pov'jazanykh z pozbavlenjam voli: metodychni materialy* [Innovations in the work on resocialization of minors sentenced to non-custodial sentences: methodological materials]. Kyjiv: Derzhavna socialjna sluzhba dlja sim'ji, ditej ta molodi. 104 s. [in Ukrainian].
8. Pylypenko, O.I. (Eds.) (2006). *Metodychni rekomendaciji dlja pracivnykiv centriv socialjnykh sluzhb dlja sim'ji, ditej ta molodi shhodo roboty z moloddju, jaka zviljnulasja z miscj pozbavlenja voli: metodychni rekomendaciji* [Methodological recommendations for workers of social service centers for family, children and youth regarding work with young people who have been released from prisons: methodological recommendations]. Kyjiv: Derzhsoцsluzhba. 112 s. [in Ukrainian].
9. Pavlenko, T.M., Kotljarevsjka, O.O., & Orijan, A.O. (Eds.) (2021). *Prohrama psykhologhichnoji korekcijnoji roboty z pidlitkamy z deviantnoju povedinkoju ta jikh batjkamy* [Program of psychological corrective work with teenagers with deviant behavior and their parents]. Vseukrajinsjkyj konkurs avtorsjkykh program praktychnykh psykhologhiv i socialjnykh pedaghoghiv «Novij shkoli». 83 s. [in Ukrainian].
10. Abukhazhar, O.P. (2014). *Psykhologho-pedaghoghichna robota z ditjmy, skhyljnymy do projavu deviantnoji, delinkventnoji povedinky (z dosvidu roboty specialistiv psykhologhichnoji sluzhby systemy osvity Ukrajinjy)* [Psychological and pedagogical work with children prone to the manifestation of deviant, delinquent behavior (from the work experience of specialists of the psychological service of the education system of Ukraine)]. Avt.. kol.: O. P. Abukhazhar, N. M. Akimova, V. V. Bilecjka ta in.; upor.: V. Gh. Panok, Ju. A. Lucenko. K.: Ukrajinjsjkyj NMC praktychnoju psykhologhiji i socialjnoju roboty. 1 elektron. opt. dysk (CL-ROM); 12 sm. [in Ukrainian].

11. Sedykh, K.V., & Morghun, V.F. (2015). Delinkventnyj pidlitok: navchalnyj posibnyk z psykhoprofilaktyky, diagnostyky ta korekciji protypravnoji povedinky pidlitkiv dlja studentiv psykhologichnykh, pedagogichnykh, socialnykh, jurydychnykh specialnostej ta interniv-psykhologiv: 2-e vyd., dopovnene [*Delinquent adolescent: a textbook on psychoprophylaxis, diagnosis and correction of illegal behavior of adolescents for students of psychological, pedagogical, social, legal specialties and interns-psychologists: 2nd ed., Supplemented*]. Kyiv: Vydavnychyj Dim «Slovo». 272 s. [in Ukrainian].

Naboka O. G.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
First Vice Rector
State Higher Educational Institution "Donbas State Pedagogical University"

Panasenko E. A.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of Department of Practical Psychology
State Higher Educational Institution "Donbas State Pedagogical University"

Plisko Ye. Yu.

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of Social Work
State Higher Educational Institution "Donbas State Pedagogical University"

Spivak L. A.

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Technologies of Special
and Inclusive Education
State Higher Educational Institution "Donbas State Pedagogical University"

Spivak Ya. O.

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor at the Department of Social Work
State Higher Educational Institution "Donbas State Pedagogical University"

Chaichenko S. O.

Doctor of Physics and Mathematics Sciences, Professor,
Vice Rector for Scientific and Pedagogical Sciences
State Higher Educational Institution "Donbas State Pedagogical University"

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL SUPPORT OF CHILDREN WITH PROBLEM BEHAVIOR

The article analyzes the theoretical concepts of psychological and pedagogical support for children with problematic behavior. The main goal of the study is to analyze effective strategies and

support methods to improve the adaptation and educational results of this category of students. The key aspects of psychological support are considered, including an individual and group approach to students with various forms of problematic behavior (deviant behavior, aggression, manifestations of bullying, conflict, violation of moral standards, child delinquency, etc.). The technologies of psychological and pedagogical support (consultations, moderation, legal protection, social management, pedagogical assistance, social adaptation) and its phased organization are substantiated. Lectures, thematic conversations, discussions, interviews, consultations, psychological-pedagogical trainings, behavioral stimulation, play therapy, art therapy, psycho-gymnastics, quizzes are defined as the methods of implementing psychological-pedagogical support for students with problematic behavior. Types of social assistance or psychological-pedagogical services provided during accompaniment are: diagnosis of the psycho-emotional state of the child; corrective and developmental activities (prevention of negative phenomena, social and psychological adaptation, socio-pedagogical rehabilitation); human rights and informational and advisory work; comprehensive medical examination and treatment (if necessary).

As an example, the program of psychological and pedagogical work with minors is given. It is noted that the organization of corrective measures of psychological and pedagogical support has a complex, multidisciplinary nature. And recovery programs must contain the following components: informative; communicative; reflexive. The main method of influencing children's behavior remains the same and consists in the application of a complex of socio-pedagogical methods and techniques.

Key words: problem behavior, psychological and pedagogical support, students, diagnosis, correction, psychological support.